

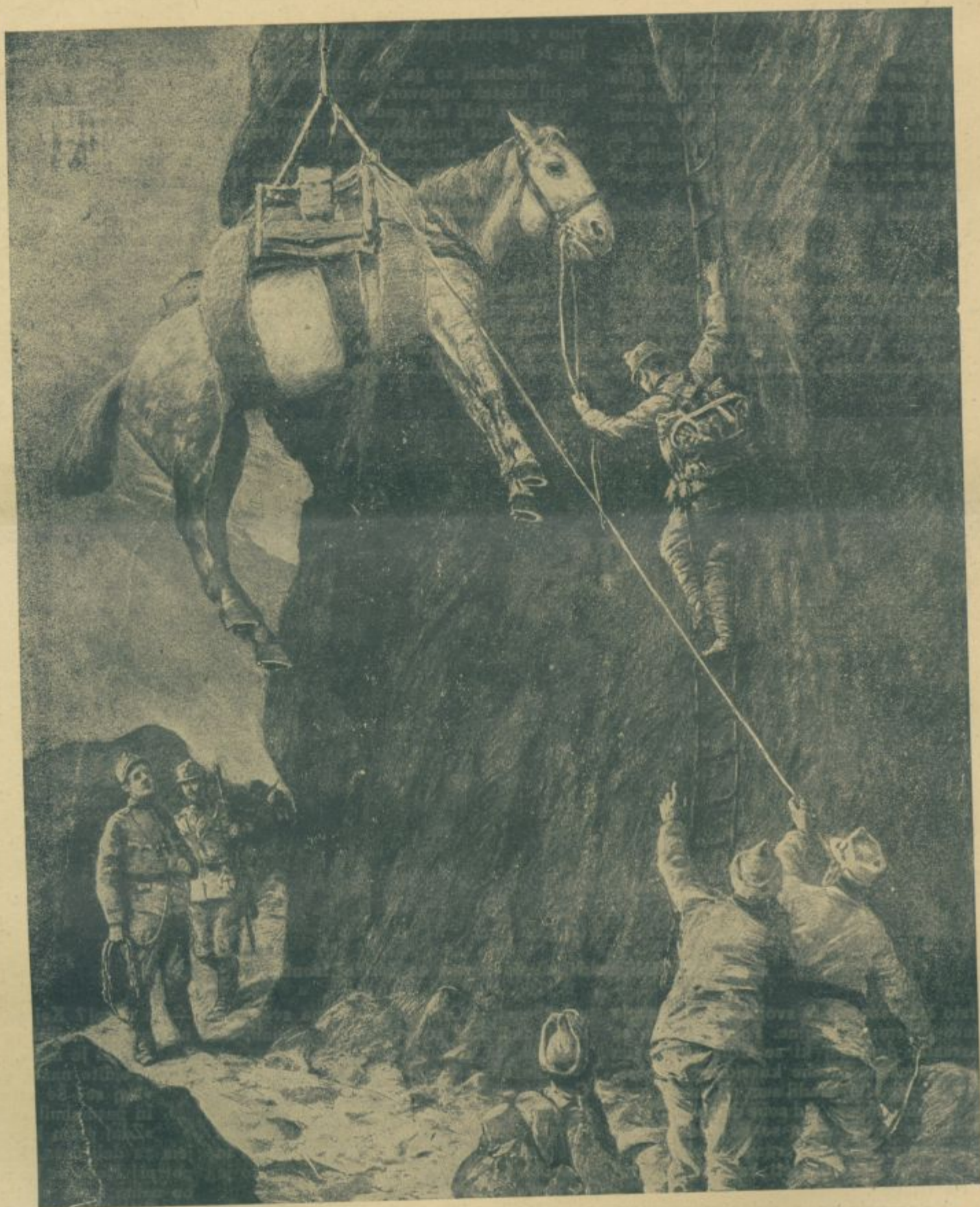
Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih ☉ 20. decembra 1917

Polizeidirektion
15/12 1917
1¹⁰ Uhr mitt.

Vojskovanje v gorskem terenu: Spušcanje konj preko pečin na steze, do katerih žival ne more dospeti radi nevarnega in težko dostopnega skalovja.

Zagorski zvonovi.

Spisal Iv. Baloh.

Ni jih več. Sneli so jih in — umolkni so. Le eden je še ostal — in ta poje vedno isto žalno pesem: »Sam, sam, sam, pa bodisi ob veseljih ali žalnih trenutkih.« V svojih mladih letih sem tolikokrat pel njihovo pesem, ko jih nisem ne poznal, ne slišal nikdar poprej, in nisem vedel, da mi bodo peli tolikokrat v poznejših letih.

In res je bila v njih prelepa harmonija! Ko se je ob velikih praznikih dvigala zarja izza gorâ, so se oglasili in odgovarjali drug drugemu, izprva počasi, potem pa vedno glasneje in gorkeje, tako da se je celo kraševska dobra duša zbudila iz dolgega sná rekoč: »Vstati bo treba, zvonovi pojo in — dan je že —«

In zdaj jih ni več in tudi cerkovnika ni več.

* * *

Moj najljubši izprehod je na grad Kalc. Kot živ spomenik stoji grad na kraških tleh in kot opomin, da na svetu vse mine. Pri gradu je še ostal ostanek starega umetno zasajenega gozda, ki šumi že dolgo

materi. Imel je debela stebila in korenine, in zdelo se je, kakor da se oklepa od svoje mladosti graščine z vso močjo, kar jo premore, in da je ni sile, katera bi ga odtrgala od stoletnega stolpa, s katerim je rastel in vzrastel tako lepo.

On je bil še edini spomin veličastva, edini ponos in edino — moje veselje.

Pa tudi ta je — padel.

Ko je govoril slednji cvetlični grm, slednje drevo, slednja zapuščena rastlina svojo pesem: vse mine, je prišla vrsta tudi nanj.

Nekega večera ostrmim pred stolpom, ki je bil nenadoma brez — bršljina. Zadržuden vprašam pastirja, ki je prignal živino v grajski jarek: »Kam so djali bršljini?«

»Posekali so ga, ker manjka drv« — je bil kratek odgovor.

Torej tudi ti si padel, si moral pasti, da so se kot prokletstvo izvršile besede: vse mine — tudi nad teboj.

Graščinske razvaline so izgubile svoj zadnji, edini, najlepši kras.

V duhu sem se zamislil v davne dni.

* * *

V stolpiču vlada živahno življenje.

Godba, petje, vrisk in smeh.

Grajski sin obhaja svojo zaroko. Vse mize so polne jedi in pijač. Vse je veselo: gospoda, prijatelji, sosede, kmetje, grajski

se je obema zdelo življenje stokrat lepše kot poprej, ko se nista poznala.

Stari gospodar je umrl in službo je dobil drugi in s seboj je pripeljal svojo edino hčerko, svoj zaklad.

Grajski sin jo je opazoval in čudil se je njeni lepoti — še bolj duhtečemu vrtu njenih čednosti.

In nekega večera, ko je šla iz gozda, sta se srečala in pogledala in ogovorila. In ko sta se ločila, jo je milo pogledal, stisnil roko ter jo vprašal: »Milka, hočeš biti grajska gospa?«

Prestrašila se je teh besed.

»Kaj? Jaz — grajska gospa? Kaj mislite?«

»Resnico! Glej, opazoval sem te, spoštoval in — ljubil. Sklenil sem ti ali nobena druga. In da spoznaš, da so resne moje besede, ti rečem, da te hočem tako peljati pred oltar, kot si sedaj pred menoj, čista in poštena. Nebo mi je priča.«

Ločila sta se.

Milka je postala nekaj dni bolj zamišljena — in najrajši sama. On pa je bil vesel kot še nikoli v gradu. Poprej je rad potoval, zdaj je ostal najrajši doma. In ko se je zvečer oglašil slavček v grajskem vrtu, vzela je s seboj svoje citre in šel z njimi tja, kjer je vedel, da ona plete v grajski lopi.

Nad njima je plavala tiha sreča, tiha ljubav.

O grajski gospej nista več govorila.

Tedaj se je bližala zaroka. Delale so se velike priprave in tudi Milka je izvedela zanje.

Postala je otožna, a tolažila jo je misel: On ni kriv, ne more, ne sme drugače.

Ko je nastal mrak in so bili vsi najboljše volje, je zapustil družbo grajski sin. Nobeden ga ni opazil. Gospoda je pri klavirju igrala in pela. Izmuznil se je in šel na vrt.

V lopi je sedela — Milka.

Ustrašila se ga je.

»Kaj vi tukaj?«

»Hm, zakaj pa ne! Kjer sem rajši, tja grem.«

»Lepo od vas, da me niste pozabili. Pa nocoj?«

»Jaz — pozabil?«

Kako moreš kaj takega izpregovoriti!

— In nocoj? Kaj mi mar, kaj so v gradu napravili! Prisiliti se ne dam.«

Nastal je molk.

»Pojdite nazaj, se boste zamerili.«

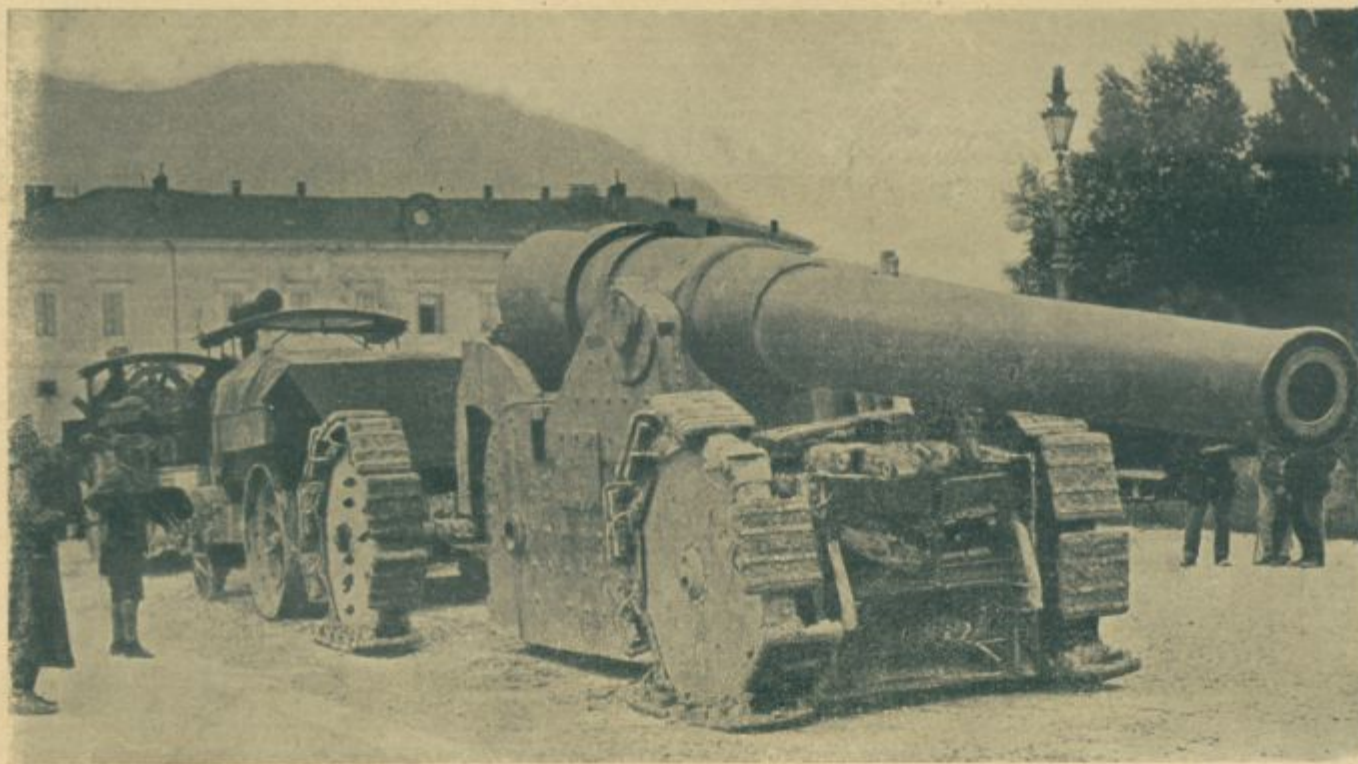
»Naj se! Še všeč mi je.«

In nasmehnil se je.

»Zdaj grem k počitku. Jutri odpotujem za delj časa. Boš že zvedela, Milka, potrpi! Nebo se bo razjasnilo — in solnce bo nama lepše sijalo, kot danes.«

Stisnil je njeno roko močno, kot še nikoli. — On je odšel — ona pa je ostala v lopi molčeča ter poslušala ubrane akorde iz grajske dvorane.

Opravičil se je, da mu ni dobro in da se skupne večerje ne bo udeležil. Dolgo je premišljeval, preden ga je sen — objel.

Zaplenjeni italijanski ladijski topovi na goriški fronti.

vrsto let venomer v svojih vrhovih svojo staro pesem: Vse mine. Po vrtovih so se razrastla drevesa, ki se drug za drugim klanjajo usodi. Strehe kažejo svoja rebra. Vse je razpadlo. Hodil sem od enega nadstropja do drugega, od sobe do sobe. Skoro strah me je bilo, da se ne podre strop nad menoj. Stopnice razdrte, okna razbita, hlevi prazni, kleti razsute, vse lesovje trhleno.

Veter poje svojo dolgočasno pesem skozi odprta okna in duri v enem samem dolgem molakordu: Vse mine.

Samo nekaj je še ostalo, in tisto me je vedno vleklo k sebi s svojo poetično krasoto, z neznano močjo. To je bil stoletni bršljan, ki se je pritiskal in ovijal ob starodavnem stolpiču kot dete k svoji

uslužbenci. — Grajski pastir ima svoj najlepši dan, ker so se mu vsi smejali, ko je dejal, da ne more več jesti.

Služkinje govore glasno in poltiho: Grajski sin se ženi, bodimo veseli, pojmo in pijmo, saj je vsega dosti.

In godba je igrala in pesem je oživela.

Vsa družba je bila polna življenja in veselja. Eden pa ni bil vesel — in to je bil grajski sin sam.

Oče in mati sta ga silila, ne tedne in mesece, ampak leta in leta, naj vzame v zakon edino hčer iz prijateljske graščine. On se pa ni vdal. Bil je odločen, neizprosen. Zakaj? V domačem gradu je cvetela gozdarjeva hči — Milka. Mlada, lepa, ponižna in — nebogata. In to dvojce src se je združilo tako tesno, tako gorko, da

Medtem je šla gospa pogledat v kuhinjo, če je vse v redu. Kuharica je bila nova, ki ni poznala razmer, in gospo je skrbelo, da reši — pred gospodo dober glas svoje hiše.

Mlada, nova kuharica je ravnokar rekla: »To bo srečen novi par, ker so že pri zaroki tako veseli.«

»Pa dva?« je rekla stara Mana, ki je pri graščini gospodinjala že štirideset let in pestovala celo grajskega sina, »ta dva že ne. O, bi se, ko bi ne bilo gozdarjeve Milke.«

Vstopila je in se delala, kot bi ničesar ne bila slišala.

Pa slišala je dobro — in tudi razumela. Globoko so se ji zasadile te besede v srce.

Postala je pri večerji molčeča. Delala se je na vso moč veselo, a v srcu jo je nekaj težilo.

»Kaj, ko bi bilo res! Pa saj je zaroka končana in dal je — besedo. Ne, ni je dal, ampak dejal je: saj je vseeno. Pa cel dan je bil tako pust, redkobeseden in pri večerji ga — ni. Dekla je rekla, da je bolan. Ne! Da bi vzel in sploh mislil na grajskega hlapca hčer, ne — če je tudi poštena.«

Družba se je pozno v noč razšla in gospa je zaspala šele proti jutru.

Grajski sin je hodil par dni zamišljen po gozdovih. Upadel je. Prosil je starše, naj ga puste za par tednov v toplice, da se popravi.

Prav radi so mu dovolili, posebno mati. Poslovil se je. V mestu se je ustavil pri svojem sošolcu-prijatelju, kateremu je vse zaupal. Naprosil ga je, naj kot najboljši njegov prijatelj pojasni staršem vso zadevo ter pripomni, da je njegov sklep nepreklicljiv.

Pismo je napravilo na očeta in mater silen vtis. Ona je očitala njemu, da je pravzaprav on vsega kriv, ker je tega gozdarja vzel v službo, ker se ga je ona tako branila, kakor da bi slutila nesrečo. Hotela je, naj službo prevzame gozdarjev sin, saj bo kmalu dorasel in družina je že toliko let pri hiši. Pa ni obveljala njena.

Gračak jo je tolažil, da se bo sin še premislil, ko bo videl, da ne odnehata. Pa se ni.

Od tedaj naprej je postalo bolj tiho in žalostno na gradu.

Nenadoma se je pa po graščini raznesla novica, da je Milka hudo zbolela.

Več dni je ni bilo na izpregled. Postala je tudi bolj doma — in v lopo ni več hodila.

Gozdar je ljubil svojo edino hčer — a kaj se je v njenem srcu godilo, tega ni zvedel nikdar.

Poklical je zdravnika. Ta je izjavil, da je položaj resen, a neposredne nevarnosti ni. Položaj se je pa od sobote na nedeljo poslabšal. Tedaj je prišel iz mesta graščakovega sina sošolec v goste na graščino, da bi napravili jeseni lov, sestanek pa porabil, da bi se pretekle razmere — pozabile.

Prijatelj je pa zvedel o Milkini boleznici. Povedala mu je Mana. Takoj je brzojavil le dve besedi: Milka zbolela.

Pretrsla ga je ta novica. Takoj je sklenil odpotovati.

Med tem časom je pa Milka že ležala v mrtvašnici. Zdravnik je izjavil, da je imela vročinsko bolezen.

V gradu je vladala tiha žalost — in skrito veselje je tlelo. —

Milka je ležala zaprta v mrtvašnici v krsti občinskih revežev in — lučica je gorela pred njo. Nastal je mrak.

Grajski sin pa ni hotel priti podnevi domov. Bližal se je domu in — njej.

Ko je prišel na griček, je zaslišal zvonjenje. Imel je še dosti časa do noči.

Usedel se je pod širok hrast, vzel papir in začel: Zagorski zvonovi. — — —

Nastala je temna noč. Bližal se je vihar.

Vstal je, bal se nevihte in šel proti domu.

Gračina je bila zavita v črno temo. Le še Mana je imela luč.

Potrkal je na okno.

»Odprite!«

»Kdo je?«

»Jaz.« Spoznala ga je po glasu.

Odprla je.

On je molčal, ni spal, ne jokal.

Ona je sloneč na postelji molila.

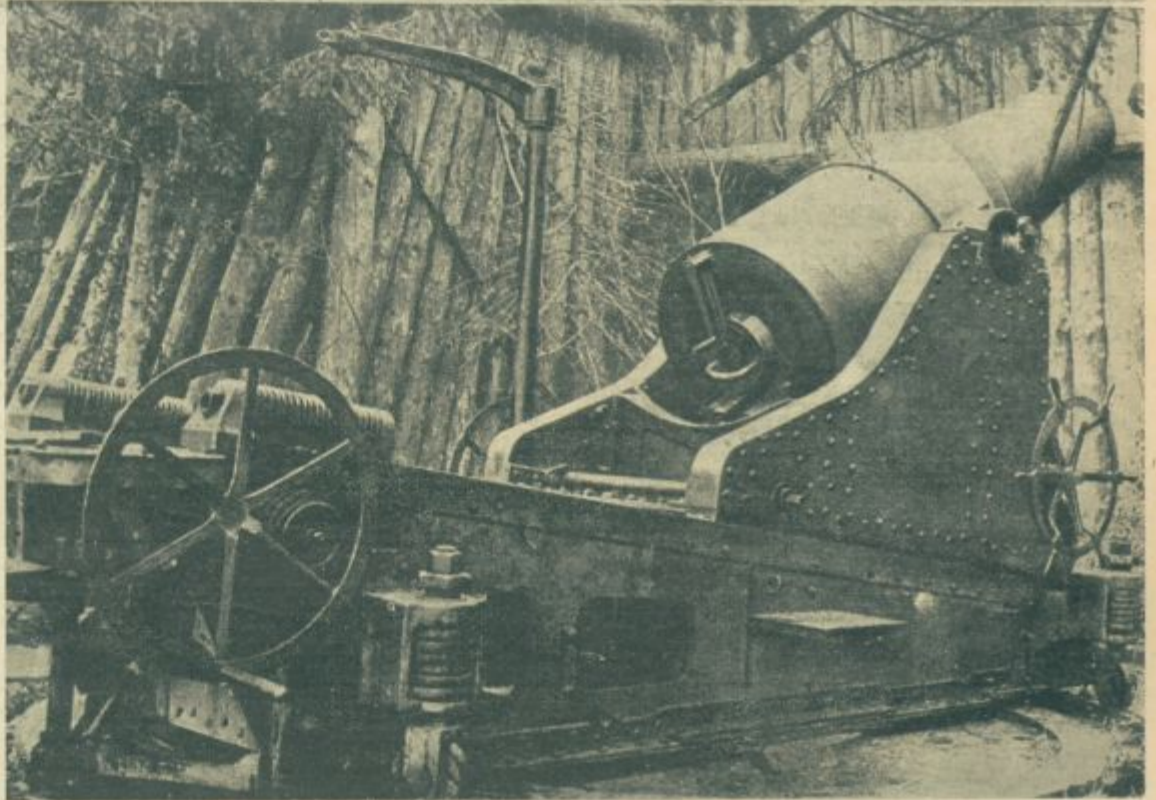
Ko je zjutraj Mana zadremala, je tiho odšel. Bežal je. In slišal je iz daljave zvonove in bežal je še bolj, dokler se ni izgubil njihov glas popolnoma.

Kakor kladvo so udarjali na uho, dokler se niso izgubili v brezmejnem prostoru.

Tedni in meseci so pretekli. Grajski sin se je vrnil iz raznih toplic bolan bolj kot kdaj.

Zdrav ni bil nikdar več.

Sreča je odplula od graščine v širni svet.

Zaplenjeni topovi: Vzorno zgrajene italijanske topniške postojanke.

»Oh, pa vi, pa tako pozno. Bom takoj naznanila gospej.«

»Ne, ni treba. Samo povejte mi, kako je z Milko.«

»Ne veste?« »Ne.« »Res ne?« »Ne.«

»V mrtvašnici leži. Ponoči je nagloma umrla in odnesli so jo.«

Zgrudil se je na stol.

»Mana, pustite me tukaj do zjutraj, ne povejte nikomur, da sem bil tukaj. Zjutraj ob svitu grem in se kmalu vrnem.«

Pod Učko goro.

(Dalje.)

Slika iz časa francoske vlade. — Lea Fatur.

O bridka moja žalost! O črni dan! — Rok! — Se vrneš tako k materi in nevesti? Prinesite črno vezeni mrtvaški prt. Prinesite ga, da zavijemo vanj Roka. Poslušajte, skale in morje, poslušajte tožbo matere in neveste. Razpleteneh las, v črni ogrinjalki si 'bijeta prsa', 'se [klanjata k

tlom: »Ženin moj mili, dragi Rok ti moj! Kaj si me zapustil, komu si me, revico, izročil? — Komu si izročil sivo mater, sin moj dragi, dični lovor moj? — Za koga zdaj moja skrb in ljubezen? — Sama bom sedela zapuščena. Prostor moj bo v cerkvi pri vdovah in sirotah...«

»Darinka!«

Rahlo se je dotaknila roka, Vida pogleda sočutno v objokan prijateljčin obraz

»Pojdiva k babici, potolaži te in ti pojasni, da si sanjala.«

Dvignila je oči, ki so gledale v dušo deklici, in obstala v branju, pritisnila je knjigo k sebi, videč, da prihaja od nekd nova nesreča, in razširila roko v objem. Ihte se je naslonila Darinka na njo, Vida je pravila.

Babica je pogledala deda. Prebledela sta oba. V selu izgnancev ljubi drug drugega z velikoljubeznijo, udarec, enemu namenjen, boli vse.

So spomini. Babica ve, ve ded. Duša, ki se poslavlja od telesa, se javi na nekak način nji dragi duši. Ne pridejo sanje obelem dnevu, ne pridejo take sanje.

Rahlo je vela roka božala dekličino čelo: »Darinka, dar božji boš ljudem. Nikdar ne boš žena, ne mati, vendar boš tolažba rodbin. Večje kakor pa poslanstvo

neveste, ki gre v zakon, bo tvoje poslanstvo. Ko umrje mati, jo objokuje samo njena rodbina, tebe, Darinka bo objokoval ves kraj.«

Taka je bila babičina tolažba in razumela jo je deklica.

Črez nekaj dni je prinesel ribič vest o Marku: Pod Rovinjem so ga napadle ladje stražarice. Marko je rešil brod, ali Rok je padel v morje, zadet od krogle, ko je povijal ravno jadra.

Kuma Frana je romala na Trsat, dala je za maše. Ko je šla v črni ogrinjalki, v nemi žalosti po stopnicah, je srečavala in so jo dohajale žene in dekleta, odete in oblečene črno. Pogledali so si v solzne oči.

Kaj je bila zdaj žalost poedinca napram morju žalosti, ki se je razlilo črez Evropo?... Šla je tiha in strašna novica od sela do sela: Leži velika krasna armada, ki naj bi ponesla Napoleonovo slavo v Azijo — leži na širnem snežnem polju brezmejne Rusije...

Mrtvi so ljubljenci mater, cvet narodov in dežel. Zmrzli, sestradani. Njih kosti glojejo volkovi, njih oči so izpile vrane, njih smrtne luči so zvezde nebeške, njih pesem je žvenketanje orožja cele Evrope, ki hoče maščevati smrt s smrtjo, vse Evrope, ki se vzdiguje na samosilnika, na katerega pada kletev tisočernih mater in zapuščenih rodbin: »Tisočere smrti naj umrje! Ne imej miru, ne pokoja!«

Smrt je zdaj vse, kar slišiš, kar misliš, kar upaš... Darinka se izmakne

večkrat delu, beži v Preluko, noricuje: »Rok ti moj ljubi, kaj si hitel na morje, kaj te ni ustavljala ljubezen doma? — Kam naj grem sirota, da te pokropim in pomolim za rešitev tvoje duše? — Ah, tvoj grob, Rok, je tako neizmeren, tako globok, da te ne najde solza, ne priključ vzdihi. Grme topovi, Rok... Anglež čaka v Preluki... Letna noč je, Rok — ribice plavajo za ognjem. Vstani, Rok, bogat bo lov! Vstani, mornar! Draži tujce, brani naše poštenje. Tebe ne kliče ne grom, ne solza. Ti spavaš. Večni sen! Plava nad teboj jadro, ne zmeniš se, pade v tvoj širni grob solza, ne čutiš je...«

Postni dnevi, polni bridkosti! Tožeč se vzbudi veter, narašča v burjo, stresa cvetje. Gre po naravi kakor velika bol. Kastvani obiskujejo Kalvarijo, sv. Sebastijana, sv. Trojico in sv. Lucijo, si pripovedujejo novice in novice o nesrečnih vojaki, o novih bitkah. Napoleon je pribežal na Francosko, Napoleon kliče pod orožje, pobira negodne mladeniče in pastirje, pa zdaj mu pojde nasproti stari cesar, zdaj hoče imeti nazaj svoje Kastvane.

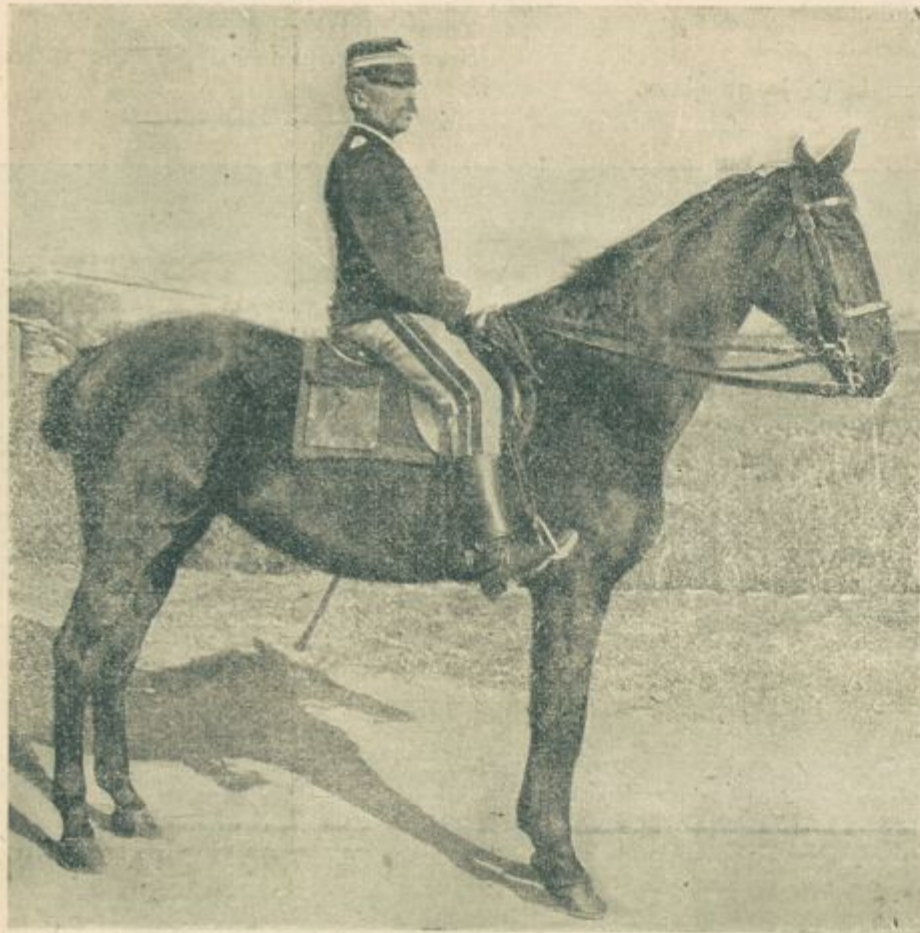
Smrt, samo smrt! Zakaj ne prideš, ljuba božja dekla, lepa bela žena, ti nositeljica miru, zakaj ne prideš v Bedino selo? Kdo te kliče? Trudna in žalostna dekličina duša. Glej, daleč je Marko, carinar je tu, carinar pravi: »Lepa devotka, odloči se! — Še smo tu, še imamo oblast, bodi moja žena, ali ovadim vas.«

In mati vpraša: »Zakaj usihaš, moj nageljnov cvet? — Kmalu se vrne Marko...«

»Kmalu? — Odidejo li sploh kdaj Francozi? — Bolj nego kdaj pazijo, poslušajo, kaznujejo. In Marko je daleč. Kaj pomaga, če se vrne, kadar je ustreljen ded, požgano naše selo in mi kdo ve kje?...«

Pompilio je prišel kmalu za pustno nedeljo. Stopil je oblastno v kuhinjo, sama je bila Vida v nji. S strastnimi očmi je stopil k nji in rekel:

»Dekle, veliko nagrado in priznanje si zaslužim, če vas ovadim. Vem vse! Vem,

Vrhovni poveljnik italijanskih čet general Cadorna.

in se prestraši: »Kaj gledaš tako — si videla smrt?«

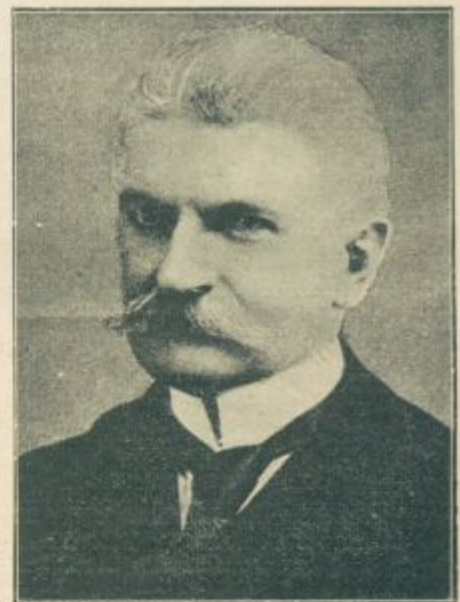
»Kaj ni tukaj? — Kaj ni priplaval mrtev Rok?! — Ladja razbita — mornarji mrtvi...«

»Moj Bog! Darinka! — Ničesar ni. Zmedle so ti vile pamet.« Prazno je gledala Darinka predse, zmajala glavo in si otrla smrtnobledi obraz. Tihoma je spregovorila: »Rok je umrl? Bil je spomin! — Saj veš, da je videla moja mati utapljati se Rokovega očeta in Rokove brate... O Vida! Marko ni umrl, ne boj se! Jaz pa ostanem pri tvoji materi, ko odideš ti v Kastvo. Nabirala bom lečilne trave, pomagala bom ljudem, dokler...«

»Darinka, sanjala si, umiri se, pojdiva domov!«

»Domov!... Prižgem luč, razgrnem prt za tistega, ki leži v dnu morja!« —

Vida je peljala prepadlo prijateljico po stezici, prigovarjaje ji: »Zablazen, Darinka, zadremala si ob šumenju morja, ropotanje v jamah ti je bil strel, kar je plavalo k tebi, je bil povodnjak — veli babica, da ne sme žalosten človek, posebno samotna deklica k morju, ker so v njem čudne oblasti.« Njej sami pa je bilo tako težko pri srcu. So spomini. Če je padel Rok mrtev v morje, kje je Marko? — Kaka žalost naj še pride nad njo! — Zavidali so ji vsi — morda ji je naškodila zavist. Babica pravi: »Ne želi nikomur zlega, da se ne uresniči tvoja želja, ne sovraži nikogar, da se ne rodi v tebi greh.«

Sonnino, bivši italijanski ministrski predsednik.

da imate neko skrivno pot in zveze s skrivači. Vem, da je naperil tvoj ded puško na carinarja. Hoteli ste me voditi za nos, pa ne boste zvodili Pompilija. Na vaše prestopke stoji smrt, zaplenitev premoženja, dolgoletna ječa. Zdaj pa izbiraj! — Dam ti odloga štirinajst dni — potem

K zavzetju Palestine po ententnih četah: Mesto Riha (Jeriha).

reci dà ali ne — in nosi odgovornost. Kot moja žena boš živela gosposko — kot ujetnica boš v bolj neprijetni družbi. — Ne zanašaj se na te prazne govorice, katere razširjajo, da zahteva stari cesar Primorje nazaj, da odidemo, da se vrne Marko. Napoleon bo razkropil vse svoje sovražnike, pogazil jih bo, kakor se pogazi mrčes. Nikdar ne bo smel priti Marko domov, naše krogle bodo raznesle upornika. Le pomisli, dekle! — Če postaneš moja, ne bo tudi več nevarnosti za Marka, pozabimo nanj, naj živi v miru.«

»Ne bo več v nevarnosti? — In vsi naši bodo svobodni?« »Nikdo ne ve ničesar razen mene, jaz pa ne bom izdajal tvojih sorodnikov.«

»Nikdo razen vas, carinar?«

Zavrelo je v glavi, vzbudila se je uporna divja kri — saj je tudi ona potomka mož, ki so vlekli Morellija v lokvo ...

Ničesar ni slutil zaljubljeni, menil je, da govori iz nje strah in radost, da ne ve nikdo drugi in pritrjeval je zadovoljno: »Nikdo. Sam sem opazoval — zase. Zdaj bodi modra, deklica lepotica, molči in preudari. Ne misli pa na kak beg — če ubežiš ti — zadene kaznen druge, če bi bežali vsi, vam je zaplenjeno imetje, požgana hiša in prepovedana vam je vrnitev.«

»Kam naj beže, carinar, sivi ded in stara babica? — Težke so jima

Orientalsko tržišče in življenje jeruzalemskih prebivalcev.

Puščava med Jeruzalemom in Jeriho. — Pokrajina, kjer so se tekom zadnjih dni razvili luti odločilni boji med ententnimi in turškimi četami za posest Palestine. Londonske čete so naskočile turške voje od obeh strani ceste Jeriha—Jeruzalem, iztisnile jih iz Jeruzalema in pognale v vzhodno smer proti Arabiji. — Tako je ravno ob 400letnici (od l. 1517. pod turško oblastjo), sveto mesto prešlo zopet v krščanske roke!

noge. Kako naj pustimo rodno selo, kako ljubljani dom?«

Ded je prišel iz hleva in zagodrnjal: »Post je, čas pokore in molitve, neverniki pa stikajo za ženskami.«

»Ded, še imamo puško! Naj jo prinesem in spravim s sveta vse grožnje in strahove?« — Ni še izgovorila nagle misli — jasno se ji je pokazal nasledek takega dejanja. Iskali bi carinarja, izvedli kje, kako, in kaznen bi težila vso Kastavščino. »Potrpljenje, zvijača,« pravi mati, »treba je motiti neprijetnega gosta, dokler ga ne zapodimo iz dežele.« Potrpljenje, zvijača, dà. Mirno je rekla Vida snubcu: »Post je in ni navada pri nas govoriti o ženitvah v tem svetem času. Potrpite do Velike noči, da ne bo težil duše greh. Dobri ste. Uvidevam.«

Molčala je nekaj dni, zakaj bi nosili vsi njeno težo. Toda prešibke so njene rame, treba je odložiti. Z Darinko sta romali na Trsat, po tolažbo in svet:

»Pomačaj nam, Marija, tako, da ne bo ne greha, ne nezvestobe ... Morem pustiti, da mi ustrelje deda in zapro babico? Da mo-

Cesta v Jeruzalemu.

rajo iti negodni otroci v svet? Da najde carinar skrito jamo, in puške in drugo, kar hrani tam babica? ... Ne morem ...

Moramo bežati in pustiti za vedno ljubi kraj, naseliti se drugje, ko se premeni morda že v teku leta vse? Kaj bi rekel Marko? Kako naj se privadi ded drugje? Ljubši mu bo nagla smrt ... Morem li vzeti carinarja? —

Ne, ne morem! ... Rogala bi se vsa Kastavščina nevesti, ki je prelomila svojo vero. Pomagaj nam, Marija! ...»

Nasmehnila se ji je čudodelna Marijina slika: hodi v miru, ohrani zvestobo in zanesi se name. (Dalje.)

Po svetu.

Poskusi za mir.

Četrto leto vojne je tudi četrto leto, odkar papež Benedikt leto za letom opominja vladarje in narode, naj prenehajo s prelivanjem krvi in naj prično z razgovori za mir. Tu in tam se je odzval kak papeževi želji prijazen glas, a tisti, ki vidijo usodo narodov in držav, se razen našega cesarja niso miroljubno odzvali. Zato se preliva dragocena človeška kri v potokih že četrto leto.

Naši vojaki-opazovalci na 4000 metrov visoki postojanki.

Rusi so se prvi naveličali vojne in ponudili našim državam roko za mir, pozvali so tudi svoje zaveznike, da naj z njimi skupno vodijo dogovore za splošen mir. Med nami in Rusi in Nemci se sedaj že dogovarjajo, in sicer za sklep premirja. — Dosedaj še razgovori niso tako daleč, da bi lahko rekli: mir bo. Vendar pa je pričakovati, da se čez Božič sklene premirje in se vsem državam, ki so v vojni, ponudi priložnost, da razmišljajo resno o

svoji odgovornosti pred Bogom in ljudmi za nadaljevanje nepotrebne vojne.

Rusi so zahtevali, da se pogajanja za premirje vrše kolikor mogoče javno, da vsi narodi vedo, kako potekajo. Rusi nekatere svoje armade pošiljajo domov; zato bi radi, da se tudi naši in Nemci umaknejo iz zasedenih okrajev. — Tudi so zahtevali, da Nemci Rusom zopet prepuste otoke v zalivu Rige, kar so pa Nemci odklonili in so potem tudi Rusi odnehali. — Sicer pa je še toliko nasprotij, da še ne moremo nič reči, kaj bo z mirom.

Vojska.

Zgodnja zima, ki je nastopila po vsej Evropi, zadržuje vojskovanje in obtežuje delo našim četam posebno v gorskih krajih v okraju Asiago. Vendar si tudi od tam naše armade polagoma delajo pot v benečansko ravnino. Zadnji teden so zopet osvojile več trdnjav in ujele na tem

Dunaj«, ki jo je potopila angleška torpedovka. Sploh naznanjajo sovražni listi, da se utegnejo dogajati važni dogodki v Sredozemskem morju. —

Jeruzalem in velik del Svete dežele je po zadnjih zmagah v angleških rokah. Od leta 1517., torej ravno 400 let, je bila Sveta dežela nepretrgoma v turški oblasti. Angleži sicer izjavljajo, da tukaj ne vodijo nobene osvojevalne vojske. To treba tako umeti, da Turčija teh krajev ne bo dobila nazaj, pač pa bodo druge države ta kraj napravile samostojen.

Razno.

Pilatov grob.

V Švici, proti vzhodu od Lucerna, tega bisera jezer štirih kantonov, štrli kvišku mračen in strašen hrib, Pilat, pripadajoč k skupini bernskih alp. V eni izmed temnih globel griča se nahaja »Pilatovo jezero«, obkoljeno z mračnimi skalami, ki nekako vise nad njim, tako da se nikdar ne odbija v jezeru svetlo nebo Švice.

O tem jezeru pripovedujejo naslednjo legendo:

Po Kristusovi smrti je živel Pilat ves zmeden, bali so se zanj, da znori. V ušesih mu je zvenel tih in miren glas Kristusov in njegov miren pogled, se je zdelo, kakor bi bil preganjal cesarjevega namestnika. Kamorkoli je šel, karkoli je delal, povsod je videl pred seboj ta otožni pogled ter čul besede, katerih ni mogel pozabiti, kakor bi jih čul prvič:

»Moje kraljestvo ni od tega sveta. Prišel sem na svet zato, da dam spričevanje o resnici.«

»Kaj je resnica?« ga je vprašal tesnorsrčno Pilat.

Pa tudi žena Pilatu ni dala miru. Bridko mu je očitala, da je on kriv Kristusove smrti; življenje je postalo Pilatu tako mučno, da mu je prišla večkrat v glavo misel na smrt.

Mučen od grizenja vesti je živel pomilovanja vredno življenje v svoji palači v Judeji; vedno bolj je živel misli, da mu je pritisnjen na njegovo lice pečat prokletstva, da se ga zato slehrni, s katerim je moral občevati, ogiblje, ker vidi po tem pečatu Kristusovega rablja. — Zato je nekega dne kar izgubil iz Jeruzalema.

V neki burni, temni noči se je odločil za beg. Pustil je ženo, odšel, po nikomur opažen, iz palače ter se napolnil proti mestnim durim.

Noč je bila strašna; on pa je gledal pred seboj Golgato in Kristusov križ in znovič je začul usodepolne besede:

Prišel sem na svet, da dam spričevanje o resnici.

»Toda, kaj je resnica?«

Šel je dolgo, izpostavlja se nevarnostim in prenašajoč vse nadloge. Telo mu je bilo utrujeno, njegova duša je grozno trpela. Glad in žeja sta ga mučila, noge so mu odpovedovale službo, toda on je le šel in šel naprej, ne vedoč, kam gre in po kaj.

V neki noči, ki jo je moral prebiti na poti, je srečal neko dolgo, črno postavo, o kateri se mu je zdelo, da je šla poleg njega do svita.

»Kdo si?« jo vpraša Pilat prestrašen, toda postava je molčala slično noči ali mogli in istotako molčala tudi duša nesrečnega ubežnika. Komaj se je prikazal prvi žarek svita, si je Pilat ono postavo nekoliko bolje ogledal ter ostrmel od groze.

Bil je to večni žid.

Spoznala sta drug drugega.

bojišču do 16.000 Lahov. — Na francosko-belgijskem bojišču so bili Angleži hudo poraženi pri Kambre-ju. To dokazuje govorica, da bo glavni vojni poveljnik zaradi teh neuspehov odstavljen. V državni zbornici so se tolažili s tem, da moramo v vojski tudi s takimi nesrečami računati. — Na Balkanu vse počiva. Sarraillovo armado so Angleži in Francozi večinoma odvedli na druga bojišča. — Naša mornarica je zgubila obrežno križarico »Wien-

»Proklet in obsojen sem, klatiti se po svetu,« je rekel žid z utrujenim glasom. »Nosim na sebi ono strašno kletev, tvojo kletev, zakaj, ko bi ga ti ne bil obsodil v smrt, pa bi tudi jaz ne bil storil tega, kar sem.«

Pilatu so se od groze jele šibiti noge, da je omahnil onemogel na poti, toda večni žid, ne da bi pri tem obstal, ga je dvignil ter vlekel s seboj.

»Spoznal si me, večni popotnik; sem židovski vojak, bivši vratar na tvoji domačiji. Večkrat sem stal ondi na straži, tako tudi oni dan, ko so židje vlekli obsojenega Kristusa mimo vrat; mislil sem si, da je to grozen zločinec in da si ga po zasluženju obsodil v smrt; hotel sem spolniti tvojo voljo in udaril sem ga ter mu dejal s prezirljivim glasom: »Stopaj urneje, Jezus! Čemu hodiš tako počasi?« In on me je pogledal. Oh, kako me je pogledal! Nikdar ne pozabim tega strogega in obenem tudi otožnega pogleda. In tiho, zelo tiho mi je dejal: »Jaz odidem, toda ti počakaš na zemlji, da se vrnem.« In začutil sem, kako je neka nepoznana, notranja moč zašibila moje noge, in šel sem. Dolgo, dolgo sem hodil brez oddiha, da sem se utrudil. Pa še grem in grem sedaj, a sam ne vem kam. Oh Pilat, Pilat, ko bi ti šel z menoj, lahko bi se oprl ob tvoj hrbet ter začutil vso milino bodisi le kratkega počitka.«

»Toda, jaz ne morem iti dalje,« zastoka Pilat. »Že kar omagujem od utrujenosti.«

»In jaz? Ali mar nisva oba obsojena?« Pilat se zgrudi na tla. Večni žid je hotel obstati in ga dvigniti, toda grozna moč, ki je tičala v njem, ga je porinila naprej in Pilatu je nekoliko odleglo, ko je videl, da je nekak neviden in tajnosten veter odnašal od njega to skrivnostno postavo. Večni žid je izgubil v zarji bližajočega se dneva.

Od tega časa, kadar je nastala noč, se je Pilata vsikdar polasčevala groza ob misli,

Cesar Karel s svojim štabom; opazujejo potek 12. ofenzive.

da bi se utegnil srečati z večnim popotnikom, in prebil je noči večinoma brez spanja. Tudi podnevu, ko se je prikazal na poti kak popotnik, se ga je Pilat kar ustrašil ter se potrudil, da se mu je čim poprej umaknil za kak kamen, za grm ali se skrnil v visoko travo. Ogibal se je obljudenih mest, hodil po vaseh, skrival se je pred ljudmi kot morilec, ki se boji prognanstva in maščevanja. Na ta način je dospel v Rim, ki se je

pojaval pred njim nepričakovano kot nekak čudež. Pilat ga je takoj spoznal in polastila se ga je mrzlica razvnetosti in mučne radosti.

Vendar to ni trajalo dolgo. Pilata so se polastili znovič poprejšnji občutki ter mu stisnili srce slično oni trnjevi kroni, katero so na njegovo povelje položili Jezusu na glavo, preden so ga izročili sramotni smrti. In srce ga je bolelo.

Kalna Tibera je točila pred njegovimi očmi svoje sive, svincu enake vode. Nakrat pa se mu izvije iz prs obupen krik. Široko odpre oči ter zagleda na drugem obrežju večnega žida, ki mu je molil nasproti svoje dolge, koščene roke.

»Pojdi z menoj,« mu reče večni žid.

»S teboj ne pojdem,« mu odvrne Pilat. »Rajši umrjem, kakor bi imel bivati na veke v tvoji družbi.«

Predstavivši si pred oči sliko izdanega trpina, je jel sedaj prvokrat moliti, nakar skoči v kalno vodo reke Tibere.

Reka se je zagnila, napela svoje vode in se razlila preko obrežja ter nesla na svojem hrbtu mrtvo truplo Pilatovo, ki je dospelo na obrežje.

Spoznali so ga ter ga odnesli na neko pristavo. Tibera je takoj upadla in tedaj so vsi spoznali, da reka ni hotela sprejeti in pokopati v svojem krilu tega zločinca.

Oblastnija ni hotela ohraniti v mestu Pilatovega trupla, niti ga pokopati na mestnem pokopališču iz bojazni, da s tem ne bi priklicali na mestne prebivalce kazni Gospodove. Raditega so zavili Pilatovo truplo v tkanino in ga odposlali daleč, daleč za rimsko mejo, za mejo izven cesarstva, v prazno in mračno gorovje Galije.

Na visokem hribu, v vodi mračnega, močvirnatega jezera leži še sedaj truplo Pilatovo.

Najsi je bil kdorkoli je hotel, pastir ali popotnik, pravi legenda, najsi ga je obseval beli dan ali pa blede mesečna svetloba osvetljevala njegove korake v molčeči noči, slehni se je bal tega nevarnega kraja in je rajši zbežal proč, čim najdalje mu je bilo mogoče. Zakaj tu se gode čudne stvari. Ako pa te privede usoda na ta otožen kraj, pa se izroči v roke svojemu angelu varihu, pobesi svoje oči in pazi na to, da ne vržeš

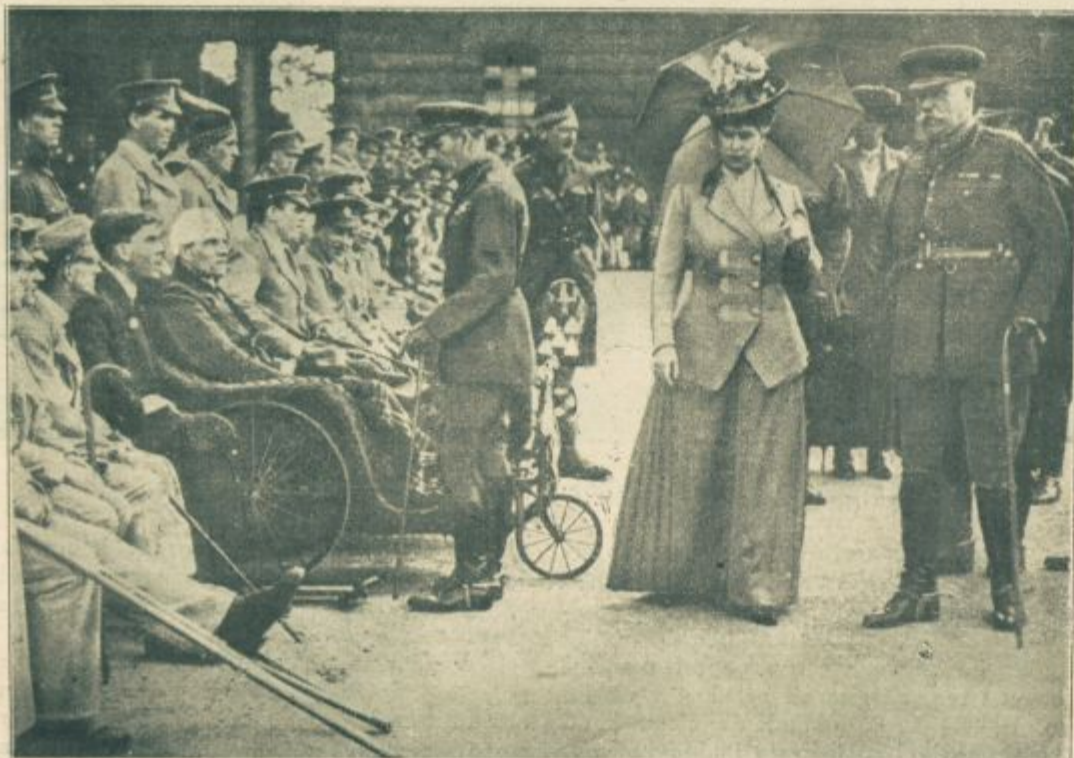
Zamenjane čete ob dohodu v strelni jarek.

ničesar v jezero. Ne meči vanjo ne kamenja, ne sadu iz drevesa, ne kosčic od sadja, ne trave, ne železa, ne zlata, z eno besedo ničesar, da ne zbudiš Pilata, ki počiva na dnu jezera. Le trenutek še in moč, ki ga drži, bo zlomljena, takrat pa poplavi jezero obrežje in nastane na hribih nevihta, ki jame krušiti skalovje in ga odnašati v neko nepoznano daljavo, kakor veter odnaša pero, ki odpade tici iz krila.

Pilat si je vzel življenje, nadejajoč se, da ne bo več videl križa, ki je proganjal s

planejo vsako noč v spanju pokoncu, ker se jim ponavlja kaj groznega, kar so doživeli ali se boje, seveda se polnijo blaznice z obolenimi, ali v splošnem je število duševno obolenih majhno napram morju današnjega gorja. Več o tem bo pač le po vojni mogoče soditi in sklepati. Vendar se zdi, da so drugi narodi slabših živcev kakor mi, po poročilih sodeč, ki prihajajo tuintam med nas. Osnavljanje ženskih polkov, ženska kot nabiralec rekrutov, ženska kot vojak-borilec — to je že znak duševne obolenosti. Ženska, ki gre mimo

tenje. Na kliniki so se okrepile begunke telesno in so prihajale počasi do spoznanja, kje da so, da ne žive v ujetništvu. Pisma, obiski in prigovarjanje so obujali počasi v njih dvom, da ne vidijo samih sebe prav, in z dvomom je prihajalo tudi spoznanje do resnice. Mnogo slučajev nenadnega zblaznevanja je bilo v francoski vojski. Ko so nasko-

Angleška kraljevska dvojica pri ranjenih; kralj se razgovarja z vojakom.

svojim leskom oči zločinca, toda križ je prešinel s svojo svetlobo ves svet in ni ga kotička na zemlji, ki ne bi pričal o njegovi moči. Toda Pilat ni mogel umoriti svoje duše in zaprta pod vodo pogorskega jezera ta njegova duša živi in blodi zbegana in vznemirjena ter sanja o bledem truplu Kristusovem, pribitem na križ na Golgati.

Vojna in živci. Veliko je, kar prenese človek sedaj. V mirnih časih je zblaznel marsikdo, ko je dobil nenadoma vest, da mu je umrl kdo svojcev, da mu je pokončal ogenj premoženje ali če je doživel grozen dogodek. Zdaj vidi človeško oko grozote, kakršnih še ni bilo, telo prenaša nezaslišane napore in pomanjkanje, duša in srce se krčita pod pritiskom žalosti, dvomov, spoznanja... Vendar zblazni v primeru gorja, ki nas tlači, le pičlo število — dasi je krvava igra, ki jo gledamo, taka, kakor da bi jo priredili sami zblazneli duhovi... Naš rod je posebno močnih živcev. Poglejmo naše begunce! — Izgubili so dom, premoženje in rodbino. Poprej premožni, se potikajo po barakah, po brlogih, žive od miloščine. Poglejmo naše žene! — Po tri sinove je izgubila, moža ima v vojski, skrb za male otroke, za kmetijo, za trgovino — vse na njenih ramah. A naša žena ne obupuje, dela, moli... Tuintam izsili razburjenje tudi krepko kletev na povzročitelje gorja. Malo zabavljanja je potreba, da si da človek duška. Vidimo jih stisnjenih ust, mrkega pogleda, ko stoje po ure in ure, kjer se dobi kaka cikorijska... A vse te žene, begunke in domačinke, so popolnoma treznega duha, vidijo gorje pred seboj, pa ne obupujejo, oklepajo se jasne zvezde upanja, da bo kmalu konec, da se vrnejo domov, da se izboljšajo razmere. Seveda jih je mnogo, ki

vsega gorja, navešena z zlatom, pokrita s svilo in krznom, ni dnševno prav razvita. — Kakor pripoveduje list za psihijatrijo in živčne bolezni, vpliva nenadni strah močno na ženske živce. Ob nemški meji, v memelskem okrožju, ki ni občutilo dotedaj vojne bede, so bili vdrli nenadoma Rusi. Vse je bežalo. Med begunci je bila gospa z dvema odrastlima hčerama. Materi in hčeri se je zmedlo

Poln strel. — Naša epidemijska bolnišnica.

tako, da so jih morali spraviti na kliniko v Königsberg. Obbolele so domnevale, da so v ruskem ujetništvu, da jih vlačijo Rusi okoli, da ubeže in jih preganjajo, da so zapletene v vohunstvo in bodo ustreljene. Bale so se tudi, da jih bodo zastрупili in so poskušale samomor. Najbolj zanimivo je bilo pri tem, da so imele mati in hčere prav isti strah in iste ideje. Nenadni beg, hoja po težavni in dolgi poti, so pač vplivali na to dušno mo-

prisloni Česenj Čebulju mastno zaušnico. Čebulj skoči pokoncu in pravi razjarjen: »Česenj, ali je bila to šala ali si mislil resno?« — Česenj: »Popolnoma resno.« — »Sreča tvoja,« reče Čebulj in sede, »ker take šale bi tudi od tebe mirno ne prenesel.«

Framydel je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydgel je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzetje 55 vin. več.)

Naroča se pri:
IVAN GROLICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.

čili sovražniki, je začel marsikateri Francoz skakati in plesati s puško v roki. Vobče pa pripovedujejo stari vojaki že iz prejšnjih vojsk, da jih je prišla neka besnost, kadar se je začel boj od blizu, da niso vedeli, kaj delajo, kar bili so besno okoli sebe in se zavedli šele, ko so zaslišali signal. — Zdaj se govori in piše toliko o naraščaju. Da ga bo teh par let manj, ni pravzaprav nikaka izguba. Kaki pa bodo otroci, spočeti v žalosti, rojeni v bridkosti, v nemiru? — Star zdravnik iz časa tridesetletne vojne je pisal, da so bili ljudje, rojeni v tistih letih, vse svoje dni bolelni in otožni vsled pomanjkanja, ki so ga pretrpeli njih roditelji.

Koks iz popirja. Popir namoči, iztisni in posuši. Tak popir ima veliko vročino v sebi. Pri pomanjkanju kurjave je treba paziti na vsak kosček popirja.

Zmes.

Odklonjen. Starejši gospod mladi deklici: »Vam smem ponuditi ta prstan? — Znak naj vam bo moje ljubezni do vas, ki nima konca.« — Deklica: »Prosim vas, obdržite prstan kot znak moje ljubezni do vas, ki nima začetka.«

Prizor v predmestni kavarni. Česenj in Čebulj se razbesedita v kavarni in v prepiru